

Kasvun **eväät**

STTK:n näkemyksiä elinkeinopolitiikan
kehittämiseen

sttk.fi

Kasvun **eväät**

STTK:n näkemyksiä elinkeinopolitiikan kehittämiseen

Taitto: Luova toimisto Pilke

Paino: Aksidenssi

@ 2025 STTK ry

Sisältö

Johdanto	5
Tehokas teollisuuspolitiikka	6
Yhteinen teollisuusrahasto tukemaan strategista autonomiaa	7
Julkiset investoinnit kansallisen teollisuuspolitiikan tukena	8
Innovaatiopolitiikalla kohti tuottavuuskasvua	10
Vastuullisempaa kilpailua ja aktiivista omistajuutta	14
Vihreän kasvun mahdollisuuksiin tartuttava	18
Suomi panostaa vetyyn, mutta riittääkö se?	20
Poliittinen vastustus ja oikeudenmukainen siirtymä	21
Kiertotalous tukee resurssiomavaraisuutta	21
Työvoiman osaamiseen on panostettava	24
Työelämässä olevien kouluttaminen keino varmistaa osaajien saatavuus	25
Kansainvälinen rekrytointi tukemaan osaajien saatavuutta	26
Tekoälyn tuottavuushyödyt edellyttävät laajaa osaamista	26
Palveluviennin kasvu on nopeaa	28
Infrastruktuuri tukee elinkeinotoimintaa	30

**STTK:n kasvun eväät
ovat yksinkertaiset: panostuksia
osaamiseen, korkeatasoiseen
koulutukseen, tutkimus- ja
innovaatiopolitiikkaan ja
jalostusasteen nostoon.**

Johdanto

STTK:n juuret ovat teollisuuden toimihenkilöiden keskusjärjestössä, mutta liittorakenne ja jäsenkunta ovat vuosien varrella muuttuneet. Jäljellä on yhteinen ymmärrys vahvojen, kilpailukykyisten elinkeinojen merkityksestä koko yhteiskunnalle ja alojen välisen yhteistyön välttämättömyydestä kansakunnan hyvinvoinnille. Suomen on tärkeää rakentaa kasvun eväitä resursiivisaasti, omavaraisesti ja kansallinen huoltovarmuus varmistuen.

STTK:n kasvun eväät ovat yksinkertaiset: panostuksia osaamiseen, korkeatasoiseen koulutukseen, tutkimus- ja innovaatiopolitiikkaan ja jalostusasteen nostoon. Innovaatioiden ja uusien toimintatapojen kehittämiseen tarvitaan korkeakoulujen, ammatillisen toisen asteen, julkisen- ja yksityisen sektorin laajaa yhteistyötä. Suomi on liian pieni maa eri sektoreiden vastakkainasetteluun. Jatkuvan kehittämisen periaatteen tulisi yhdistää kaikkia.

Työn tuottavuuden on oltava Suomen kaltaisessa pienessä ja syrjäisessä maassa huippuluokkaa. Emme voi kilpailla halpojen tuotantokustannusten ja määrällisesti suuren matalan katteen tuotannon kanssa. Suhteellinen etumme on korkean teknologian tuotteissa, jotka edellyttävät innovaatioita ja tuotekehitystä.

Puhtaan energian tuotanto, sähköinen liikenne ja teollisuuden uudet menetelmät muuttavat taloutta globaalisti erittäin nopeasti. Jatkumona vihreän siirtymän agendalle myös EU-komissio esittää puhtaan teollisuuden suunnitelmaa. Suomella on merkittävät menestymisen mahdollisuudet, jos osaamme avittaa muutosta oikein. Puhtaan energian tuotanto luo merkittäviä mahdollisuuksia energiaomavaraisuuden vahvistamiseen. Samalla voimme lisätä vihreän kasvun tuotteiden vientiä.

Osaamisen kehittäminen on vastaus kehittyvien alojen työvoimapulaan, teollisuuden jalostusasteen kohottamiseen ja palkansaajien pitämiseen mukana muutoksessa. Komission osaamisunionia (the Union of Skills) koskevan aloitteen viesti on selvä: on aika lisätä panostuksia osaamiseen, jotta taklataan kilpailukykyä haastava osaajapula, hidas uudistuminen ja sirpaloitunut hallinto.

Tehokas *teollisuus-* *politiikka* →

Jäsenmaat ovat laajasti tunnustaneet tarpeen vahvistaa EU:n puolustusta, kehittää jäsenmaiden energiainfrastruktuuria, ehkäistä tuotantoketjujen haavoittuvuuksia ja edistää vihreää siirtymää. EU:n halutaan myös vastaavan kovenemaan globaaliin kilpailuun teknologiasta ja strategisista resursseista.

Kokonaisuutta kutsutaan EU:n avoimeksi strategiseksi autonomiaksi, jota voidaan edistää yhteisellä teollisuuspolitiikalla. Teollisuuspolitiikkaa on harjoitettava koko unionin ja kansallisella tasolla.

Yhteinen teollisuusrahasto tukemaan strategista autonomiaa

EU-tasolla tarvitaan yhteinen teollisuusrahasto tukemaan avointa strategista autonomiaa ja luomaan laadukkaita työpaikkoja. Rahaston avulla voidaan tehokkaasti koordinoida hankkeita ja välttää kansallisten toimien päällekkäisyys.

Teollisuusrahasto ei ole koheesio- tai aluepolitiikan väline, vaan sen on rahoitettava parhaita hankkeita. Rahanjaon periaatteissa on otettava mallia esimerkiksi kilpaillusta tutkimusrahoituksesta. Haastavin kysymys on, millä keinoilla rahastoa rahoitetaan. Varoja voidaan kerätä kolmella tavalla: yhteisvelalla, jäsenmaiden maksuosuuksia kasvattamalla tai EU:n omia veroja kehittämällä.

Jos teollisuusrahaston toiminta halutaan käynnistää nopeasti, yhteisvelka on todennäköisin vaihtoehto. Se voidaan maksaa takaisin korkeampina jäsenmaksuosuuksina tai kehittämällä EU-veroja.

Julkiset investoinnit kansallisen teollisuuspolitiikan tukena

Julkiset investoinnit ovat suoraviivaisin tapa toteuttaa avoimen strategisen autonomian tavoitteita kansallisesti. Niillä voidaan parantaa puolustusta, rakentaa energiantuotantoa ja jouduttaa vihreää siirtymää. TKI-panostuksilla voidaan edistää korkeaa teknologiaa ja esimerkiksi kaivosteollisuushankkeilla parantaa harvinaisten maametallien saatavuutta. Julkisia investointeja rajoittaa uudistunut EU:n finanssipolitiikan sääntökehikko. Toisin kuin monet asiiantuntijat esittivät, julkisia investointeja ei ole rajattu kehikon ulkopuolelle.

Toinen keino edistää strategista autonomiaa kansallisesti ovat valtiontuet. Uudistuneet finanssipolitiikan säännöt rajoittavat julkisten investointien lisäksi myös valtiontukien käyttöä, kun jatkossa julkisiin alijäämiin kiinnitetään tiukemmin huomiota. Kansallisten valtiontukien ongelma on keskinäisen koordinaation puute. Valtiontukien avokätinen salliminen johtaa EU:n sisämarkkinoilla helposti keskinäiseen kilpailuun. Tuet eivät myöskään paranna tehokkaasti EU:n strategista autonomiaa. Suomella ja muilla pienillä mailla ei ole samanlaisia taloudellisia mahdollisuuksia kilpailla investoinneista valtiontuilla kuin suurilla EU:n jäsenmailla. Ihannetilanteessa EU:ssa

Suomalainen teollisuuspolitiikka ei välttämättä tarvitse uusia välineitä vaan pikemminkin jo olemassa olevien suuntaamista palvelemaan avoimen strategisen autonomian tavoitteita.

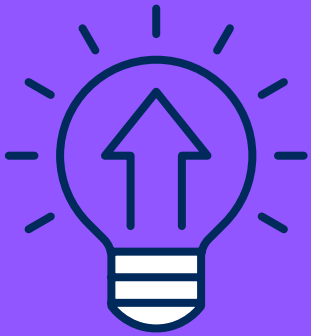
palattaisiin koronapandemiaa edeltävään, tiukkojen valtiontukisääntöjen aikaan. Se edellyttäisi merkittävää strategisen autonomian vahvistamista muilla keinoilla.

Suomalainen teollisuuspolitiikka ei välttämättä tarvitse uusia välineitä vaan pikemminkin jo olemassa olevien suuntaamista palvelemaan avoimen strategisen autonomian tavoitteita. Suomen on tunnistettava ja valittava omat vahvuusalueensa EU:n strategisen autonomian vahvistamisessa. Vahvuusalueitamme ovat olleet esimerkiksi datakeskukset ja kvanttilaskenta. Mahdollisuudet menestyä vaikkapa akkuteknologiassa tai vihreän vedyn tuotannossa ovat epävarmempia.

Suomen vientiteollisuus ei ole kyennyt uudistumaan, vaan viennin rakenne on yksipuolinen. Nykyisin Suomi ei ole enää erityisen vientiriippuvainen maa. Viennin osuus BKT:stä on jo selvästi alle EU:n keskiarvon. Suomen vienti koostuu yhä enemmän matalan jalostusasteen vientihyödykkeistä kuten raaka-aineista. Tuotantorakennetta on uudistettava ja yritystukia suunnattava säilyttävästä kohti uudistavaa tuotantoa. TKI-panostusten kasvattaminen, osaamisen vahvistaminen ja kansainvälisen rekrytoinnin edistäminen ovat keskeisiä toimia jalostusarvon nostamiseksi.

TOIMIA TEHOKKAAN TEOLLISUUS- POLITIIKAN VAUHDITTAMISEKSI:

- Luodaan EU-tasolla yhteinen teollisuusrahasto tukemaan avointa strategista autonomiaa ja laadukkaita työpaikkoja.
- Koordinoidaan tehokkaasti rahaston rahoittamia hankkeita, jotta vältetään päällekkäisyydet.
- Toteutetaan avoimen strategisen autonomian tavoitteita kansallisesti julkisin investoinnein.
- Tunnistetaan ja valitaan omat kansalliset vahvuusalueet EU:n strategisen autonomian vahvistamisessa. Vahvuusalueitamme ovat olleet esimerkiksi datakeskukset ja kvanttilaskenta.

**Innovaatio-
politiikalla
kohti
*tuottavuus-
kasvua* →**

Tuottavuuden kasvun myötä syntyvä talouskasvu ovat perusta palkansaajan ostovoiman parantamiselle, työajan lyhentämiselle, yritysten voittojen kasvulle ja julkisen talouden liikkumavaralle. Finanssikriisistä alkanut hitaan kasvun kausi ei osoita päättymisen merkkejä, mikä näkyy suomalaisten elintasossa. Tuottavuuskasvun vahvistaminen auttaa parantamaan julkista taloutta ja palkansaajan mahdollisuuksia.

Tuottavuuskasvun potentiaalin lunastaminen vaatii onnistunutta tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiopolitiikkaa. Yhteiskunnan perustan, kuten koulutuksen ja infrastruktuurin tulee olla kunnossa, mutta se ei vielä riitä. Yritysten ja koko yhteiskunnan on panostettava TKI-toimintaan. Ulkoisvaikutusten vuoksi TKI-toiminta hyödyttää kansantaloutta ja yhteiskuntaa enemmän kuin sitä harjoittavia yksittäisiä yrityksiä. Tueksi tarvitaan myös julkista rahaa.

Tuottavuuskasvun potentiaalin lunastaminen vaatii onnistunutta tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiopolitiikkaa.

Eurooppa jää TKI-menoissa jälkeen Yhdysvalloista ja Kiinasta. Tämä haastaa Euroopan asemaa kilpailussa esimerkiksi uusimmista teknologioista ja niiden hyödyntämisestä.

Suomalaisen TKI-politiikan ytimessä on panostusten nosto neljään prosenttiin bruttokansantuotteesta. Keskeinen väline on TKI-rahoituslain mukaisten varojen kohdentaminen. Neljän prosentin tavoitteen saavuttaminen pelkästään tällä keinolla ja nykyisin toimin ei kuitenkaan onnistu. Tarvitaan yksityisten investointien vauhdittamista. Se taas vaatii monipuolista politiikkaa ja politiikkalohkojen yhteispeliä. Katse on suunnattava samaan aikaan aivan lähelle ja pitkälle tulevaisuuteen.

Eurooppa jää TKI-menoissa jälkeen Yhdysvalloista ja Kiinasta. Tämä haastaa Euroopan asemaa kilpailussa esimerkiksi uusimmista teknologioista ja niiden hyödyntämisestä. Vaikka Suomen TKI-menot ovat muuta Eurooppaa korkeammat, Euroopan matalasta TKI-menojen osuudesta on syytä olla huolissaan. Kansallisten TKI-panostusten lisäksi tarvitaan Euroopan laajuisia toimia.

TOIMIA TKI-POLITIIKAN KEHITTÄMISEKSI:

- Lisätään korkeakoulujen aloituspaikkoja. Tällä hetkellä 4 %:n tavoitteen saavuttamista haastaa osaavan työvoiman tarjonta.
- Tarkastellaan uudelleen TKI-rahoituslain mukaisten varojen kohdentamista. Pitkän aikavälin tuottavuuden kannalta keskeisten rahoituskohteiden osuutta on nostettava.
- Vahvistetaan yritysten ja tutkimusorganisaatioiden yhteistyötä perustutkimuksen hyödyntämiseksi. TKI-toimijoiden yhteistyötä on edistettävä (PPP-malli) lisäämällä ja kohdentamalla oikein Business Finlandin ja Suomen Akatemian korkeakoulujen, tutkimuslaitosten, yritysten ja julkisyhteisöjen pitkäjänteisen TKI-yhteistyön rahoitusta.
- Tarkastellaan mahdollisuutta hyödyntää TKI-rahoituslain mukaisia varoja Suomen missioiden lanseeraamiseen. Suomen on keski-tyttävä vahvuuksiensa tai kehityskohteidensa edistämiseen.
- Lisätään EU:n vastinrahoitusta ja varmistetaan suomalaisten hankkeiden menestys kansainvälisissä rahoitushauissa. Suomen on valmisteltava konkreettinen tiekartta varmistamaan menestys rahoitushauissa.
- Aloitetaan kokonaisvaltainen yritystuki uudistus. Tukijärjestelmää on kohdennettava pois heikosti vaikuttavista ja säilyttävistä tuista kohti TKI-toimintaa ja uutta luovia kannusteita.

*Vastuullisempaa
kilpailua*
**ja aktiivista
omistajuutta**
→

Tutkimusten mukaan vähäisellä yritysten välisellä kilpailulla on haitallisia vaikutuksia talouteen. Se nostaa tuotteista maksettavia hintoja, laskee toimialan yrityksissä työskentelevien palkkoja ja heikentää talouskasvua. Suomessa talouskasvu ja palkansaajien reaalisen ostovoiman kehitys ovat olleet hitaita jo pitkään. Niiden vauhdittamiseksi tarvitaan myös kilpailun vahvistamista. Monilla kuluttajaa lähellä olevilla toimialoilla kuten päivittäistavarakaupassa tai yksityisessä sosiaali- ja terveydenhuollossa markkinat ovat Suomessa erittäin keskittyneet. Vähäiseen kilpailuun on puututtava.

Markkinoiden keskittymistä on tapahtunut osin siksi, että kilpailuviranomaisella ei ole ollut mahdollisuutta puuttua asiaan lainsäädännöllä. Osa keskittymiseen johtaneista yrityskaupoista on jäänyt kilpailuviranomaisen valvonnan ulkopuolelle, koska ilmoituskynnys on ollut Suomessa hyvin korkea. Kynnystä on madallettu ja madaltamista on edelleen jatkettava.

Yrityskauppavalvonnan otto-oikeutta on lisättävä. Ilmoituskynnyksen lisäksi tietyissä maissa kilpailuviranomaisilla on mahdollisuus ottaa yrityskauppa tarkasteluun, vaikka ilmoituskynnys ei täyty. Tämän oikeuden lisääminen kilpailuviranomaisen toimivaltaan tukisi kartellitutkintaa ja vahvistaisi määräävän markkina-aseman väärinkäytön sääntelypohjaa. Määräävää markkina-asemaa voidaan käyttää väärin kilpailun ja markkinoille tulon estämiseksi. Tähän on tarpeen puuttua nykyistä vahvemmin.

Viimeiset viisitoista vuotta jatkunut heikko tuottavuuskehitys herättää kysymyksiä myös omistajuuden tilasta Suomessa. Yrityskannan uudistumista voidaan vauhdittaa pitkäjänteisellä ja aktiivisella omistajuudella. Suomessa kasvava yritystoiminta tulee kuitenkin usein jo varhaisessa vaiheessa myydyksi ulkomaalaiseen omistukseen.

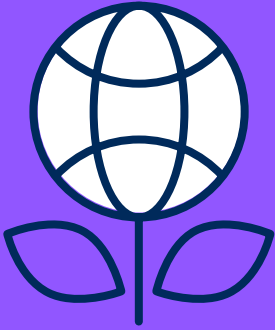
Vaikka Suomessa valtio ja institutionaaliset sijoittajat omistavat suhteellisen suuria osuuksia yrityksistä, omistajuus ei ole aktiivista. Esimerkiksi valtion omistajuudessa korostuvat muut seikat. Omistajuuden heikkous on ilmeinen haaste Suomen tuottavuuskasvulle. Se heikentää mahdollisuuksia myös yritystoimintaa vilkastuttavien klustereiden muodostumiselle.

Suomalaista omistajuutta pyritään vahvistamaan monin toimin. Yksi niistä on Teollisuussijoituksen uudistaminen ja pääomittaminen. Se voi onnistuessaan vahvistaa yritysten uudistumista ja tuottavuuden kehitystä. Samanaikaisesti hallitus suunnittelee valtion sijoitusomaisuuden myyntiä rahoittaakseen investointiohjelmaa. Kaikki ohjelman investoinnit eivät ole Suomen talouskasvun kannalta hyödyllisiä. Tämä haastaa rahoitusmallin toimivuuden ja vaarantaa osaltaan pitkäjänteisen omistajuuden.

Viimeiset viisitoista vuotta jatkunut heikko tuottavuuskehitys herättää kysymyksiä myös omistajuuden tilasta Suomessa.

TOIMIA KILPAILUN JA OMISTAJUUDEN EDISTÄMISEKSI:

- Puututaan vähäiseen kilpailuun kuluttajaa lähellä olevilla toimialoilla, joilla markkinat ovat Suomessa erittäin keskittyneet. Näitä ovat esimerkiksi päivittäistavarakauppa sekä sosiaali- ja terveydenhuolto.
- Madalletaan kilpailuviranomaisen ilmoituskyynnystä edelleen.
- Vahvistetaan kartellitutkintaa ja määräävän markkina-aseman väärinkäytön sääntelypohjaa lisäämällä yrityskauppavalvonnan otto-oikeutta.
- Uudistetaan valtion omistajastrategia aktiivisen omistajuuden periaatteiden mukaisesti. Omistajuuden on perustuttava yritysten Suomelle tuomaan hyötyyn kilpailukyky huomioiden.
- Vahvistetaan Solidiumin roolia Suomen kasvun rakentajana. Solidiumin strategia on muutettava talouskasvua edistäväksi. Solidiumia on pääomittettava ohjaamalla nykyistä enemmän yhtiön osinkotuloja takaisin sijoituspääomaan.
- Hyödynnetään valtion omistajuutta puhtaassa siirtymässä. Investointien kokonaistaloudellisten vaikutusten laskemiseksi on luotava mallit. Mallinnuksen oppeja on hyödynnettävä yhtiöissä, joissa valtio käyttää määräysvaltaa - yhdessä modernin TKI-politiikan kanssa.
- Vältetään valtion sijoitusomaisuuden myyntiä ja hyödynnetään omaisuutta kasvun luomiseksi. Valtion sijoitusomaisuuden kehittämisessä on keskityttävä myynnin sijasta lisäämään pääomia ja esimerkiksi edistämään mahdollisuuksia puhtaaseen siirtymään.

**Vihreän
kasvun**

*mahdollisuuksiin
tartuttava →*

Vihreän siirtymän merkitys taloudessa kasvaa maailmanlaajuisesti. Siirtymä tarjoaa Suomellekin paljon mahdollisuuksia. Ilmastonmuutoksen hillinnän ohella hyötyjä ovat mahdollisuus energiaomavaraisuuden parantamiseen ja vaihtotaseen vahvistamiseen. Fossiilinen energia on aina tuontienergiaa.

Vihreän siirtymän ulkopuolelle jättäytyminen ei ole vaihtoehto. Muutoksen jarruttaminen tai hidastelu ei sekään ole järkevää, sillä siirtymästä on teknologisen kehityksen ja taloudellisten vaikutusten vuoksi tullut yksi talouden suurista kasvualoista. Suomen kilpailuvaltti vihreässä siirtymässä on ollut edullinen sähkö. Se luo hyvän pohjan vihreän siirtymän teollisille investoinneille. Uusiutuvan energian ja akkujen nopea yleistyminen voi kuitenkin lisätä edullisen sähkön saatavuutta useissa maissa ja viedä tämän edun Suomelta arvioitua nopeammin.

Suomen on panostettava selvästi enemmän vihreän kasvun vaatimaan osaamiseen ja koulutukseen. Osaavan työvoiman tarve on jo nyt merkittävä tekijä investointikohteita valittaessa. Samalla panostus osaamiseen antaisi Suomelle mahdollisuuden tavoitella mahdollisimman korkean tason jalostusarvoa siirtymässä. Osaaminen auttaa myös työllisyysasteen nostamisessa ja pitää mahdollisimman monet mukana vihreän siirtymän teollisessa murroksessa. Tämä taas vahvistaa siirtymän poliittisen tuen.

Suomen on panostettava selvästi enemmän vihreän kasvun vaatimaan osaamiseen ja koulutukseen.

Suomella ei ole kansainvälisessä vertailussa roolia vahvasti kasvavilla vihreän siirtymän aloilla. Muista pohjoismaista esimerkiksi Tanskalla on ollut vahva asema tuulivoiman kehittämisessä. Ruotsissa on panostettu akkuteollisuuteen ja puhtaan teräksen valmistukseen.

Suomi panostaa vetyyn, mutta riittääkö se?

Suomella ei ole kansainvälisessä vertailussa roolia vahvasti kasvavilla vihreän siirtymän aloilla. Muista pohjoismaista esimerkiksi Tanskalla on ollut vahva asema tuulivoiman kehittämisessä. Ruotsissa on panostettu akkuteollisuuteen ja puhtaan teräksen valmistukseen. Pohjoismaisilla ja laajemmin eurooppalaisilla yrityksillä on ollut vaikeuksia vastata kiinalaisten yritysten kilpailuun. Suomessa puhtaan vedyn ja vetyjohdannaisten tuotteiden valmistamiseen on suuret odotukset. Toistaiseksi näistä kasvuodotuksista on jääty jälkeen. Monien EU-maiden näkökulmasta esimerkiksi Tanskan ja Norjan maantieteellinen sijainti vedyn toimittajana on parempi kuin Suomen. Vetyyn ja vetyjohdannaisiin tuotteisiin liittyy paljon mahdollisuuksia, mutta myös epävarmuuksia. Vahvasti osaamiseen panostamalla Suomella olisi paremmat mahdollisuudet hyötyä vihreän siirtymän kasvusta.

Poliittinen vastustus ja oikeudenmukainen siirtymä

Palkansaajille on tärkeää, että vihreä siirtymä toteutetaan taloudellisesti, sosiaalisesti ja alueellisesti oikeudenmukaisesti. Näin vihreän siirtymän haitat ja edut jakaantuvat mahdollisimman tasaisesti. Osaamiseen panostamalla mahdollistetaan hyvä työllisyys muutoksessa.

Viime vuosina oikeudenmukaisen siirtymän merkitys on vahvistunut niin EU:n toiminnassa, kuin esimerkiksi YK:n ilmastoneuvotteluiden (COP) agendalla. Oikeudenmukainen siirtymä näkyy myös eri valtioiden tekemässä kansallisessa politiikassa erityisesti panostuksina osaamiseen. Suomi ei toistaiseksi ole ollut tässä muutoksessa näkyvästi mukana.

Valittujen toimien oikeudenmukaisuus kytkeytyy tiiviisti myös poliittiseen vastustukseen, joka vihreään siirtymään usein kohdistuu. Osa vastustuksesta liittyy sinänsä aiheellisiin, joskin usein liioiteltuihin pelkoihin työttömyyden lisääntymisestä tai energian hinnan noususta. Kyse on myös eri toimijoiden halusta hidastaa siirtymää pois fossiilienergian käytöstä.

Kiertotalous tukee resurssiomavaraisuutta

Kiertotalous on talousmalli, jossa materiaalit ja tuotteet hyödynnetään mahdollisimman pitkälle lainaamalla, vuokraamalla, uudelleen käyttämällä, korjaamalla, kunnostamalla ja kierrättämällä.

Verrattuna lineaariseen talouden (”ota, tee, heitä pois”) malliin kiertotaloudessa tuotteen käyttöikä ja materiaalien kiertoikä suunnitellaan mahdollisimman pitkäksi. Pitkä elinkaari vähentää luonnonvarojen käyttöä ja samalla kasvihuonepäästöjä. Muutos vaatii talouden perusrakenteiden uudelleenmäärittelyä, jotta lineaarisesta mallista siirrytään kohti kiertotaloutta.

Kiertotalouden luomat uudet liiketoimintamallit ja investointimahdollisuudet tukevat kestävästä kasvusta ja luovat edelläkävijäyrityksille uusia mahdollisuuksia kestäviin ratkaisuihin. Kuluttajien luoma paine resurssiviisaita tuotteita ja tuotantoketjuja kohtaan on kasvussa. Samaan aikaan halpatuotteiden verkkokauppajättien kasvu on valtavaa. Ne ovat lyhyessä ajassa mullistaneet koko verkkokaupan liiketoimintamallin. Kilpailuvaltteja ovat halvat hinnat, ilmaiset toimitusmaksut, tekoälypohjaiset tilausjärjestelmät ja tehokas

markkinointi. Halpatuotteiden myyjät eivät noudata samoja sääntöjä kuin kotimaiset tuottajat. Ne voivat kiertää tullimaksuja, turvallisuusvaatimuksia ja markkinointisäädöksiä. Toiminta perustuu kertakäyttökulutukseen, jonka ympäristöhaitat ovat merkittävät.

Ilmiö heikentää kotimaisten yritysten kannattavuutta ja vääristää kilpailua. Se heikentää veropohjaa, hävittää työpaikkoja ja asettaa tuottajat eriarvoiseen asemaan. Ultrapikamuodin ja krääsäkauppojen mainonnan kieltoa on Suomessa edistettävä. EU:n piirissä on syntynyt aloitteita halpaverkkokauppojen toiminnan rajoittamiseksi. Yksi keino on tuottajavastuumaksun kerääminen.

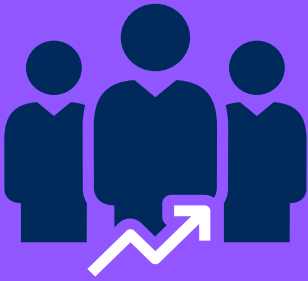
Kiertotaloutta voidaan tukea verotuksen keinoin esimerkiksi laskemalla käytettyjen tavaroiden kaupan ja korjauksen arvonlisäverotusta. Käytetyn tavaran myynnistä maksetaan sama arvonlisävero kuin uudesta. Tämän kaksinkertaisen verotuksen poistaminen todennäköisesti vauhdittaisi käytetyn tavaran kauppaa ja tekisi siitä kilpailukykyisempää.

**Kiertotaloutta voidaan
tukea verotuksen keinoin
esimerkiksi laskemalla
käytettyjen tavaroiden
kaupan ja korjauksen
arvonlisäverotusta.
Käytetyn tavaran myynnistä
maksetaan sama arvon-
lisävero kuin uudesta.**

Toinen keskeinen kiertotalouden vauhdittamista puoltava tekijä on Euroopan ja Suomen raaka-aineriippuvuuden vähentäminen. Raaka-aineita tuodaan Eurooppaan enemmän kuin sieltä viedään. Raaka-aineriippuvuuden pienentämisellä on hintavakautta ja strategista autonomiaa edistävä vaikutus. Laaja irtikykentä maailman raaka-ainemarkkinoista kohti laajempaa kierrätystä ja omavaraisuutta luo merkittäviä taloudellisia mahdollisuuksia. Euroopan parlamentin mietinnössä kiertotalouteen siirtymisen todettiin vahvistavan kilpailukykyä ja johtavan arviolta 700 000 uuden työpaikan luomiseen. Euroopan bruttokansantuotteen kasvua muutos vauhdittaisi 0,5 prosentilla vuoteen 2030 mennessä.

TOIMIA OIKEUDENMUKAISEN VIHREÄN SIIRTYMÄN JA KIERTOTALOUDEN VAHVISTAMISEKSI:

- Panostetaan selvästi enemmän vihreän kasvun vaatimaan osaamiseen ja koulutukseen. Osaavan työvoiman tarve on jo nyt merkittävä tekijä investointikohteita valittaessa.
- Tavoitellaan mahdollisimman korkean tason jalostusarvoa vihreässä siirtymässä.
- Vauhditetaan resurssiviisasta kiertotaloutta Euroopan ja Suomen raaka-aineriippuvuuden vähentämiseksi.
- Tuetaan kestäväää kasvua ja työllisyyttä vauhdittamalla kiertotalouden uusia liiketoimintamalleja ja investointimahdollisuuksia. Luodaan edelläkävijäyrityksille uusia mahdollisuuksia kestäviin ratkaisuihin.

**Työvoiman
osaamiseen**
on panostettava

Globaalisti kilpailukykyisen talouden ylläpitäminen edellyttää investointeja osaamiseen ja koulutukseen läpi työelämän. Osaamisella parannetaan merkittävästi työvoiman tuottavuutta ja innovaatiokykyä ja se auttaa vastaamaan väestön ikääntymisen haasteisiin. Osaaminen on EU:n kilpailukykyä vahvistavien toimien kärkisijoilla. Aikuiskoulutuksen osalta EU:n tavoitteet ja Suomen koulutuspolitiikka näyttävät valitettavasti kulkevan vastakkaisiin suuntiin. Suomessa tulee kulkea eurooppalaisen kehityksen suuntaan. EU:n tavoite on, että 60 prosenttia työikäisistä osallistuu vuosittain aikuiskoulutukseen.

Työelämässä olevien kouluttaminen keino varmistaa osaajien saatavuus

Yritysten henkilöstökoulutusmenot ovat Suomessa jääneet selvästi EU27-maiden keskiarvosta ja pohjoismaisista verrokeista. Eron kuromiseksi työntantajien velvoitteita henkilöstön osaamisen kehittämiseen on lisättävä esimerkiksi säätämällä työntekijän oikeudesta palkalliseen opintovapaaseen. Lisäksi yritysten TKI-kannustimien ehdoksi on määriteltävä henkilöstön osaamiseen liittyvä elementti kuten osaamiskartoitukset. Osaamisen kytke-

Yritysten henkilöstökoulutusmenot ovat Suomessa jääneet selvästi EU27-maiden keskiarvosta ja pohjoismaisista verrokeista.

minen tiiviisti osaksi yritysten innovaatiotoimintaa auttaa ennakoimaan ja varautumaan uusiin tarpeisiin. Panostukset osaamiseen jäävät työpaikan pääomaksi.

Työpaikoilla on vahvistettava ennakoivaa ja suunnitelmallista osaamisen johtamista työn arjessa. Osaamiskartoitukset ja niiden pohjalta yhteistyössä henkilöstönedustajien kanssa tarkennetut koulutussuunnitelmat ovat yksi keino lisätä suunnitelmallista osaamisen kehittämistä.

Kansainvälinen rekrytointi tukemaan osaajien saatavuutta

Työelämän osajatarpeisiin vastaaminen edellyttää työ- ja koulutusperusteista maahanmuuttoa. Kansainvälisten tutkinto-opiskelijoiden määrä Suomessa on kasvanut jatkuvasti, mutta vain noin puolet tutkinnon suorittaneista löytää työpaikan ja jää maahan. Kansainvälisten opiskelijoiden Suomeen työllistymistä on tuettava huomattavasti nykyistä vahvemmin. Korkeakoulujen englanninkielisissä tutkinnoissa on lisättävä pakollisten suomen tai ruotsin kielen opintojen määrää ja mahdollisuuksia kielten omaehtoiseen opiskeluun. Suomi tarvitsee lisää työntekijöitä myös ammatillista koulutusta edellyttäviin tehtäviin.

Kielenopiskelun mahdollisuuksia ja orientaatiota suomalaisen työelämään ja yhteiskuntaan on vahvistettava myös kansainvälisen rekrytoinnin väylien kautta Suomeen saapuvien osalta. Kielenopetuksen on oltava työntekijälle ilmaista ja sen on tapahduttava työajalla koulutettujen opettajien johdolla. Perehdyttämiseen ja työpaikan monimuotoisuusosaamiseen on panostettava.

Tekoälyn tuottavuushyödyt edellyttävät laajaa osaamista

Generatiivisen tekoälyn käyttömahdollisuuksien voimakas laajeneminen luo uudenlaisia mahdollisuuksia prosessien, tuotteiden ja palveluiden kehittämiseen. Tekoäly lisää talouskasvua parantamalla tuottavuutta ja edistämällä innovaatioita.

Yritykset voivat automatisoida rutiinitehtäviä, analysoida suuria tietomääriä ja tehdä parempia päätöksiä. Tämä vähentää manuaalisen työn tarvetta ja parantaa tehokkuutta. Konsulttiyritys McKinseyn mukaan tekoälyn yleistyessä eri toimialoilla se voi lisätä globaalia talouskasvua noin puolella prosenttiyksiköllä per vuosi 2020-luvulta vuoteen 2040.

Tekoälyn käyttö vauhdittaa automaation käyttöönottoa, mikä osaltaan vaikuttaa tuottavuuden kasvuun. Se taas alentaa tuotteiden ja palveluiden hintoja, mikä lisää kulutusta. Tuottavuuskasvun myötä palkat nousevat, mikä puolestaan lisää kysyntää.

Tekoäly voi tuoda merkittäviä hyötyjä myös esimerkiksi logistiikka-alalle, kirjanpitoon tai terveydenhuoltoon vähentämällä inhimillisiä virheitä ja parantamalla prosessien laatua ja nopeutta.

TOIMIA OSAAVAN TYÖVOIMAN VARMISTAMISEKSI:

→ Asetetaan tavoitteeksi, että 60 prosenttia työikäisistä osallistuu vuosittain aikuiskoulutukseen.

→ Lisätään työnantajien veloitteita henkilöstön osaamisen kehittämiseen esimerkiksi säätämällä työntekijän oikeudesta palkalliseen opintovapaaseen.

→ Määritellään yritysten TKI-kannustimien ehdoksi henkilöstön osaamiseen liittyvä elementti kuten osaamiskartoitukset.

→ Lisätään työ- ja opiskeluperusteista maahanmuuttoa ja tuetaan kansainvälisten opiskelijoiden ja osaajien asettumista ja työllistymistä Suomeen.

→ Käynnistetään laaja kansallinen toimialariippumaton tekoälyohjelma, joka kannustaa työnantajat tarjoamaan työntekijöilleen tekoälykoulutusta työajalla ja työnantajan kustannuksella.

**Palvelu-
viennin
*kasvu on
nopeaa →***

Palveluviennillä eli palveluiden ulkomaankaupalla tarkoitetaan yritysten ulkomaille myymiä aineettomia tuotteita. Palvelukauppa kasvaa tavarakauppaa nopeammin. Yli kaksi kolmasosaa maailmantaloudesta ja kolmasosa Suomen vientituloista on jo palveluita. Suomen palveluviennin tärkein yksittäinen kauppakumppani on Yhdysvallat, mutta suurin osa palveluviennistä suuntautuu Eurooppaan. Kasvatetaan geopoliittiset riskit ja riippuvuus yksittäisistä kauppakumppaneista haastavat palveluvientiäkin.

Suomen palveluvienti on keskittynyttä ja koostuu pitkälti korkeaa asiantuntemusta vaativista televiestintä-, tietotekniikka- ja tietopalveluista. Perinteiseksi palveluvientituotteeksi luettu matkailu on menettänyt arvoaan. Palveluviennin toimialakirjoa on kasvatettava, sillä sen kotimaisuusaste on korkea.

Palveluiden arvonlisä tekee palveluiden viennistä kannattavampaa Suomen taloudelle ja työllisyydelle kuin mitä tavaroiden valmistamisen arvonlisä tuottaa. Tuotesuunnittelu ja -kehitys sekä markkinointi ovat esimerkkejä korkean arvonlisän palveluista, vaikka itse lopputuotetta ei valmistettaisi Suomessa. Jalostusarvoa on helpompi kasvattaa palveluviennissä kuin perinteisessä tavaraviennissä.

TOIMIA PALVELUVIENNIN VAUHDITTAMISEKSI:

- Kasvatetaan palveluviennin toimiala- ja tuotekirjoa. Palveluiden vienti on kannattavampaa Suomen taloudelle ja työllisyydelle kuin tavaroiden.

Infrastruktuuri
tukee
elinkeino-
toimintaa →

Väyläverkoston toimivuus ja kunto ovat Suomen kilpailukyvyn kannalta välttämättömiä. Pääväylillä ja lento- ja raideliikenteellä on keskeinen merkitys kaikille liikkujille, mutta huomiota on kiinnitettävä myös muiden elinkeinoelämälle tärkeiden väylien, kuten alempiasteisen tieverkon kuntoon ja kapasiteettiin.

Väyläverkoston rahoitus on varmistettava pitkäjänteisesti, jotta perusväylänpito ja sen kehittäminen turvaavat elinkeinoelämän toimintaa ympäri Suomen. Teollisuuden jo tehdyt ja mahdolliset uudet investoinnit vaativat raaka-aineiden kuljettamista jatkojalostukseen. Erityisesti metsä- ja elintarviketeollisuus nojaavat maaseudulta saataviin raaka-aineisiin ja hyödykkeisiin. Tieverkon huono kunto vaikeuttaa niin teollisuuden raaka-aineiden saantia kuin maaseudun elinvoimaa.

Tieverkon huono kunto vaikeuttaa niin teollisuuden raaka-aineiden saantia kuin maaseudun elinvoimaa.

Muuttunut geopoliittinen tilanne ja Saimaan kanavan poistuminen käytöstä on kasvattanut tarvetta suuremmalle tie- ja ratakapasiteetille erityisesti Itä-Suomessa. Jos Saimaan kanavalle vaihtoehtoisia kanavayhteyksiä ei kyetä luomaan, logistisia mahdollisuuksia on tarkasteltava laajemmin. Tämä tarkoittaa tie- ja ratakapasiteetin merkittävää kasvattamista.

Tietoverkot ovat kriittinen menestystekijä koko Suomessa, mutta erityisesti pitkällä Itärajalalla ja Pohjois-Suomessa. Mobiiliverkkojen kehitys alueella on osin rajoitettua ja monen maakunnan alueella puhelinverkkoyhteydet ovat heikot 3G-verkon alasajon seurauksena. 4G-verkon kuuluvuus koko Suomessa ja 5G-verkon kuuluvuuden laajentaminen tukevat elinkeinoelämää, mutta myös alkutuotantoa ja sen työturvallisuutta. Tietoliikenneyhteyksien saataavuutta ja saavutettavuutta on kehitettävä pitkäjänteisesti julkisten ja yksityisten toimijoiden yhteistyönä. Näin varmistetaan, että tukiasemia rakennetaan myös alueille, jonne ne eivät markkinavetoisesti rakennu.

Tietoliikenneyhteyksien saataavuutta ja saavutettavuutta on kehitettävä pitkäjänteisesti julkisten ja yksityisten toimijoiden yhteistyönä. Näin varmistetaan, että tukiasemia rakennetaan myös alueille, jonne ne eivät markkinavetoisesti rakennu.

TOIMIA KASVUA TUKEVAN INFRASTRUKTUURIN KEHITTÄMISEKSI:

- Väyläverkoston rahoitus on varmistettava pitkäjänteisesti. Elinkeinoelämä nojaa alempiasteista tieverkkoa käyttäviin raaka-ainekuljetuksiin.
- Talouskasvu edellyttää infra-investointeja. Korjausvelkaa on kyettävä supistamaan rakennusten ja väyläyhteyksien osalta.
- Tietoliikenneyhteyksien saatavuutta ja saavutettavuutta on kehitettävä pitkäjänteisesti julkisten ja yksityisten toimijoiden yhteistyönä.

Jäsenliitot:

Ammattiliitto Jyty

Ammattiliitto Kelan toimihenkilöt

Ammattiliitto Pro

Kirkon alat

Meijerialan Ammattilaiset MVL

METO – Metsäalan Asiantuntijat

Rakennusinsinöörit ja –arkkitehdit RIA

Suomen Konepäällystöliitto

Suomen Laivanpäällystöliitto

Suomen lähi- ja perushoitajaliitto SuPer

Suomen pelastusalan ammattilaiset SPAL

Tehy

Toimihenkilöliitto ERTO

Yhteistyöjäsen:

LUVA - Luonnonvarat ry (Agrologien Liitto)

**Keskusteleva
keskusjärjestö**

